

Original Works of the Nonfiction Genre
"Nonfiction" ჟანრის ორიგინალური ნიმუში

Shorena Makhachadze

Candidate of Philological Sciences,
Professor at Batumi Shota Rustaveli State University
e-mail: shorena.makhachadze@bsu.edu.ge
ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-5655-0462>

Abstract: Nino Nizharadze's work, *Sad Monologues*, stands as an exemplary piece within the contemporary nonfiction genre. This collection encapsulates all the defining characteristics of nonfiction, including the subjective analysis of biographical moments presented in an engaging manner, the illumination of real facts, events, and personal histories from the narrator's perspective, as well as elements of self-analysis and retrospection. The genre's eclectic nature is evident in the inclusion of various forms such as diary entries, essay sketches, miniatures, and even poetry. In nonfiction literature, the author's subjective and emotional engagement with the events is paramount.

Nizharadze's authentic narrative style and refined expression facilitate a profound understanding and perception of her perspective, outlook, and emotional state by the reader. *Sad Monologues* distinguishes itself through the objective presentation of facts combined with the author's emphasized subjective stance and emotional connection to the events and individuals depicted. Additionally, Nizharadze's meticulous attention to detail and her skill in creating vivid portraits of diverse characters contribute to the work's originality and appeal. The harmonious blend of these techniques results in an innovative and captivating example of artistic-documentary prose within the nonfiction genre.

Keywords: Non-Fiction Genre; History; Reality; Epoch.

შორენა მახაჩაძე

ფილოლოგიის მეცნიერებათა კანდიდატი,
ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის პროფესორი
ელ-ფოსტა: shorena.makhachadze@bsu.edu.ge
ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-5655-0462>

აბსტრაქტი: სტატიაში გაანალიზებულია ბათუმელი მხატვრის ნინო ნიჟარაძის Non-Fiction ჟანრის წიგნი „სევდიანი მონოლოგები“, რომელმაც

დაგვარწმუნა, რომ ნინო ნიჟარაძეს თანაბრად ეხერხება კალმით და ფუნჯით ხატვა. ხელოვანი ბავშვობიდანვე დედის ნაჩუქარ ბლოკნოტში იწერდა შთაბეჭდილებებს, ჩანახატებს, პორტრეტებს, რეფლექსიებს, რაც მთავარია, ყველა ეს ჩანაწერი იყო გულწრფელი, მხოლოდ ავტორის თვალისთვის განკუთვნილი. მრავალფეროვანი, ექსპრესიული და ფერადოვანია ეს ჩანაწერები, მათში კარგადაა შერწყმული ერთმანეთთან ღიმილი და ცრემლი, მსუბუქი ირონია და ზოგჯერ - თვითირონიაც. ეს ტექსტი ერთი ოჯახის ცხოვრების მაგალითზე ნათლად გვიჩვენებს ეპოქის სურათს, მასში, ასევე, ოსტატურად იხატება მწერლის თანამედროვეთა პორტრეტებიც.

ნინო ნიჟარაძის „სევდიანი მონოლოგები“ „ხედვის ახალი რაკურსით, ახალი პერსპექტივით“ აჩვენებს მკითხველს ულამაზესი, საკუთარი სტილის მქონე, ელეგანტური ბათუმელი მხატვრის, პედაგოგის, საზოგადო მოღვაწის პიროვნებას, ხელოვანის მემამბოხე და ნატიფ სულს, ქართული ოჯახის ღირსეულ დედასა და ერთგულ მეუღლეს, სტუმართმოყვარე დიასახლისსა და თავმდაბალ შემოქმედს, რომელიც ყველაზე რთულ, მძიმე ცხოვრებისეულ სიტუაციებშიც არ კარგავს ღირსებას, იუმორის გრძნობას, ჭირსა შიგან გამაგრების უნარს და, რაც მთავარია, ყველგან და ყოველთვის რჩება ქართულისა და საქართველოს ერთგულ მეხოტბედ.

საკვანძო სიტყვები: Non-Fiction ჟანრი; ისტორია; რეალობა; ეპოქა.

„რასაც ვერ დავხატავ... დავწერ, და პირიქით, თუ ვერ დავწერ, იქნებ დავხატო...“ - ეს სიტყვები უნიჭიერესი ბათუმელი ხელოვანის ნინო ნიჟარაძის მოგონებათა წიგნიდანაა - „სევდიანი მონოლოგები“ რომ ჰქვია. ეს წიგნი თანამედროვე მწერლობის ერთ-ერთი პოპულარული "Nonfiction" ჟანრის ორიგინალური ნიმუშია. მასში ყველაფერია, რაც ამ ჟანრს ახასიათებს: ბიოგრაფიული მომენტების სუბიექტური ანალიზი და მათი შეძლებისდაგვარად საინტერესო ფორმით გადმოცემა, რეალური ფაქტების, მოვლენების, ადამიანების ისტორიების მთხრობელის პოზიციიდან გაშუქება, თვითანალიზი და რეტროსპექცია, ჟანრობრივი ეკლექტიზმი და ა.შ. ლიტერატურული არა-გამონაგონი, არამხატვრული ლიტერატურა გვიყვება სხვადასხვა ამბავს, რა თქმა უნდა, თხრობა მიმდინარეობს ავტორის პოზიციიდან, ჩვენ საგნებსა და მოვლენებს, პიროვნებებს აღვიქვამთ მისი პერსპექტივიდან, თუმცა აქ უმთავრესია, რომ ნებისმიერი ფაქტი, საგანი თუ ადამიანი, ვის შესახებაც ეს ისტორია მოგვითხრობს, უნდა იყოს რეალური, არა-გამონაგონი. სწორედ ასეთი ტექსტია „სევდიანი მონოლოგები“, რომლის მთავარი პერსონაჟი თავად ავტორია. ჩვენ ვეცნობით ტიპური საბჭოთა ინტელიგენტების, პროფესორების, ბათუმის პედაგოგიკის რექტორის - ნადიმ ნიჟარაძისა და, ასევე, ბპი-ს პროფესორ ნადია ჯიბუტის ნაბოლარა,

ნებიერა ქალიშვილს, რომელსაც ლადი ბავშვობიდან გამოყვა ადამიანების რწმენა და სიყვარული, ბუნების აღქმისა და სამყაროსთან თანაზიარობის გასაოცარი უნარი, მთხრობელი-პერსონაჟი ჩვენს თვალწინ იზრდება და ყალიბდება შესანიშნავ მხატვრად, პედაგოგად, ხელმძღვანელად, ამასთან ის ყველა სფეროში უზადო პროფესიონალია და, რაც მთავარია, ცხოვრებისეული წინააღმდეგობების მიუხედავად, ბოლომდე რჩება დახვეწილ, იმავდროულად, პრინციპულ ინტელიგენტად.

„სევდიანი მონოლოგები“ (ს.ს. „გამომცემლობა აჭარა“, ბათუმი, 2023; შემდგომში ციტატებს მოვიყვანთ ამ წიგნიდან, მიუთითებთ მხოლოდ გვერდებს) ახალი ნიუანსებით ამდიდრებს, სულ სხვა რაკურსით გვიჩვენებს ყველასათვის ცნობილი ბათუმელი ხელოვანის სახე. უპირველეს ყოვლისა, დაგარწმუნებთ, რომ ნინო ნიჟარაძეს ბუნების, ადამიანებისა თუ გრძნობების მხოლოდ მხატვრის ფუნჯითა და ფერებით გადმოცემა კი არა, სიტყვიერად ხატვაც ეხერხება. მის მიერ დახატული პეიზაჟები, პორტრეტები, გრძნობები უაღრესად დამაჯერებელია, რეალისტურია. როცა „ფუნჯი ყველა თემას ვერ იმორჩილებს“, ის მოიშველიებს სიტყვების მაგიას, ქართული ენით ხომ სამყაროში არსებული ყველა ფერის, ყველა გრძნობის, ყველა აზრის გამოხატვა შეიძლება. ეს ქართველმა სიტყვის დიდოსტატებმა: რუსთაველმა, ვაჟამ, გალაკტიონმა, გამსახურდიამ და სხვებმა და სხვებმა დაამტკიცეს. სხვათა შორის, ლადო გუდიაშვილი წერდა ამ უკანასკნელის შესახებ: ეს კაცი მარტო მწერალი კი არა ნამდვილი მხატვარია, მისმა ნაწერებმა უამრავი ტილოს შექმნა შთამაგონესო; ან, რად ღირს „ვეფხისტყაოსნის“ ფერთამეტყველება, ვიქტორ ნოზაძის მიერ ენციკლოპედიურად შესწავლილი, გალაკტიონის მიერ მხატვრული სახის, მელოდიისა და ფერების უჩვეულო სინთეზით მიღწეული ღვთაებრივი ჰარმონია, ვაჟას მიერ ჯადოსნურად ამეტყველებული, სულჩადგმული ბუნება, რომელი ერთი გავიხსენოთ და ეს ყველაფერი უმდიდრესი და ულამაზესი ქართული ენის დამსახურებაცაა. ამაზე ასე დაწვრილებით იმიტომ ვსაუბრობ, რომ, ჩემი აზრით, მხატვრული სახის, ფერისა და მელოდიის ორგანული ერთიანობა ხელოვნების საუკეთესო ნიმუშების თანმხლებია, რომელ ჟანრსაც არ უნდა მიეკუთვნებოდეს ის.

ნინო ნიჟარაძე მშობლიური ენის, ქართული ანბანის თაყვანისმცემელია. ამის დასტურია მისი ნამუშევრების ალბომში შესული ქართული კალიგრაფიის ბრწყინვალე ნიმუშები, ასევე, მემუარებში დახვეწილი სტილით, მსუყე ლექსიკით, ლამაზი ქართულით მოთხრობილი ამბები ახლო თუ შორეული წარსულისა. გავიხსენოთ, როგორ გადმოგვცემს ავტორი ქართული შრიფტის გრაფიკული გამოსახულების დანახვაზე უცხოელების რეაქციას: „რა მშვენიერებაა, რა სიფაქიზე... რა შრიფტია ასეთი?“ - მსგავსი შემახილებით აღსავსე არაერთ ეპიზოდს ნახავთ წიგნში და ისინი მკითხველშიც სიამაყის განცდას აღძრავენ.

ნინო ნიჟარაძეც ოსტატურად იყენებს ქართული ენის უმდიდრეს შესაძლებლობებს, რათა გულწრფელად, ხატოვნად და ემოციურად გაგვიზიაროს თავისი ცხოვრების მღელვარე ისტორიის ფრაგმენტები, გვიჩვენოს, ვინ თუ რამ მოახდინა მისი, როგორც პიროვნების, მოქალაქისა და ხელოვანის ფორმირებაზე განსაკუთრებული ზეგავლენა, რა შთაბეჭდილებები გამოიყვანა და რატომ.

მოხდენილად შეაფასა ეს წიგნი თავადაც უნიჭიერესმა ბათუმელმა ხელოვანმა, პოეტმა ვახტანგ ღლონტმა, როცა თქვა: ავტორი „ფერებით წერს და სიტყვებით ხატავსო“ (3).

ნინო ნიჟარაძეს გაუმართლა: როგორც ზემოთაც ვთქვით, ის საქართველოში ცნობილი მეცნიერების ოჯახში დაიბადა და გაიზარდა, საუკეთესო ინტელექტუალებისა და ხელოვნების თავყვანისმცემელთა გარემოცვაში, ბავშვობა გაატარა ბათუმის უმშვენიერეს ბულვარში, ზღვის პირას, ლაღად, თავისუფლად, ცხოვრების გზაზე შეხვდა და ურთიერთობდა გამორჩეულ ადამიანებთან, ცხოვრების თანამგზავრად კი ბედმა სულითა და ხორციტ მისი ჯუფთი „საყვარელი მხატვარი“ მოუვლინა - შესანიშნავი ფერმწერის, ვახტანგ ბესელიას სახით, ორი მშვენიერი ვაჟიც აჩუქა უფალმა, სხვა რაღა უნდა ინატროს ადამიანმა? მაგრამ მხატვარი-ქალის სიტყვიერი მონოლოგები მაინც სევდანარევია, რადგან ეს ყველაფერი წუთისოფელში ხდება, რომელიც „თაფლში ურევს მწარე ნაღველს, მტრისას მისი გამოცანა“, ყველაზე საყვარელ ადამიანებს ართმევს, ათას განსაცდელს მოუვლენს...

ჩვენ თავიდანვე აღვნიშნეთ, რომ ნინო ნიჟარაძის „სევდიანი მონოლოგები“ არაა ტიპური მემუარისტული ტექსტი, ესაა მასში ძირითადი აქცენტი გადატანილია არა ქრონოლოგიური თანმიმდევრობით პიროვნების ცხოვრების ან ქვეყნის ისტორიის გარკვეული მომენტების გადმოცემაზე, არამედ გამოკვეთილია ის უმნიშვნელოვანესი ფაქტორები, რომლებმაც საბჭოთა იმპერიის განაპირა კუთხეში, აკაკი ბაქრაძეს თუ დავესესხებით, „ხელოვნების მოთვინიერების ეპოქაში“, ელიტურ მეცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა ოჯახში აღზრდილი, განებივრებული, ნაბოლარა ფერიასავით გოგონასაგან ჩამოაყალიბა თვითმყოფადი, არაორდინალური ხელოვანი. სწორედ ამ თვითდაკვირვების, თვითანალიზის საინტერესო პროცესის ჩვენებაა ეს ტექსტი და, ვფიქრობ, ამ ინტროსპექციითაა ის განსაკუთრებით ძვირფასი და საინტერესო. თუ შეიძლება ასე ითქვას, ამ წიგნში თქვენ ნახავთ იმპრესიონისტულ ჩანახატებს ექსპრესიული რემარკებით. ასე ვეცნობით პატარა ასაკიდანვე ფიქრისა და განსჯისაკენ მიდრეკილ, მოსმენისა და აღქმის ნიჭით დაჯილდოებულ, იმავდროულად, მდიდარი ფანტაზიისა და წარმოსახვის მქონე გოგონას, რომელსაც, მართალია, სუსხიანი საბჭოთა რეალობა ხშირად აფხიზლებს, შეახსენებს თავს, ილუზიებსაც უფანტავს, თუმცა ვერ ახერხებს მისი თავისუფლებისმოყვარე, ამაყი, დამოუკიდებელი, თან მეოცნებე, ჰუმანური ბუნების შეცვლას.

მკითხველი თვალნათლივ ხედავს, რომ ნინო ნიჟარაძის ასეთ პიროვნებად და ხელოვანად ჩამოყალიბებაში უდიდესი როლი ითამაშა ბათუმმა, რომლის ულამაზესი ბულვარი, ფაქტობრივად, მისი ეზო იყო, საიდანაც მაგნოლიების მათრობელა სურნელი ფანჯრებში იღვრებოდა, ზღვამ, რომლის ტალღების შრიალში იძინებდა, ფანტასტიკური მშვენიერების აის-დაისებმა, საცხოვრებელი სახლის იდუმალი ისტორიებითა და სიძველის სურნელით გაჯერებულმა კედლებმა, იქ მცხოვრებმა კოლორიტულმა ადამიანებმა, მშობლების უახლოესმა გარემოცვამ, პიროვნული ხიბლით, ინტელექტით, ტალანტითა და იუმორით სავსე ინტელიგენციის საუკეთესო წარმომადგენლებმა (მარტო ლადო გუდიაშვილის, თენგიზ აბულაძის, ჭაბუა ამირეჯიბის გახსენება რად ღირს!) - ყველამ თავისი წილი შეიტანა ნიჟიერი, ცნობისმოყვარე გოგონასაგან თვითმყოფადი, სხვებისგან განსხვავებული ხელოვანის ჩამოყალიბებაში.

ფაქიზი და დასამახსოვრებელი შტრიხებით იხატება „ბათუმი, ენგელსის ქ. №1 XX საუკუნის 50-იანი წლები...“ (21); აქ მდებარეობდა არქიტექტურული სისადავით გამორჩეული თავად მიხეილ ნაკაშიძის აგურით ნაშენი მოოქროსფრო ევროპული სტილის ორსართულიანი სახლი მანსარდით, სადაც ზაფხულობით გამოქვაბულის სიგრილე, ხოლო ზამთრობით - თბილი სიმყუდროვე სუფევდა. ნინო ნიჟარაძე დიდი სიყვარულითა და ტაქტით აცოცხლებს ამ მშვენიერი სახლისა და მისი, არანაკლებ მომხიბლავი, მკვიდრი თუ „მუდმივი მდგმურების“ ცხოვრებისა და ურთიერთობის ეპიზოდებს.

ნინო ნიჟარაძე სიყვარულით გვიხატავს დედის - სრულიად ახალგაზრდა ნიჟიერი მეცნიერის, ენერგიული და ორგანიზატორული უნარით დაჯილდოებული ნადია ჯიბუტის სახეს, რომელიც მშვენივრად უთავსებდა ერთმანეთს მკვლევრის, საზოგადო მოღვაწისა და შვილების მეგობრის, მრჩევლის, მკურნალის მოვალეობებს, რომლის „ფრთის ქვეშ“ (6) მთელი ბავშვობა თავს უსაფრთხოდ, მყუდროდ და კომფორტულად გრძნობდა. ადამიანური ურთიერთობის მაღალი კულტურით გამორჩეული ქალბატონი ნადიას დამსახურებაც იყო, რომ სხვადასხვა პროფესიისა თუ ეროვნების სტუმრები თავს შინაურულად და ბედნიერად გრძნობდნენ ნიჟარაძეების „ღირსებითა და იუმორით“ (13) გამორჩეულ ოჯახში. ქალბატონი ნადია იყო „ყველა გარემოებაში, შინ თუ გარეთ, ღირსეული, გონიერი, სიახლეების მიმღები და ყოველთვის - ქალი“ (88), ამიტომაც ცხოვრების გზაზე თან დაჰყვება შემოქმედს დედის, როგორც მისი ყველა მნიშვნელოვანი ნაბიჯის განმსჯელ-დამფასებლის, ხატება.

აქვე იხატება მამის - ნადიმ ნიჟარაძის „ერთი შეხედვით ძლიერი, სულიერად მომწიფებული და ამავე დროს ბავშვურად მიამიტური სახე-პორტრეტი, რომლის გამომეტყველებაში იკითხება ერთდროულად

პრინციპულობა, ინტელექტი, იუმორი, სევდა და... სიმორცხვე“ (8), რომლის ყველაზე დიდი სიმდიდრე მისი შვილები იყო.

ნინო ნიჟარაძეს აქვს უნარი, თითქოს უმნიშვნელო დეტალით გვიჩვენოს ადამიანური ურთიერთობების ხასიათი, გრძნობათა სიღრმე და სიფაქიზე: თეატრში წასასვლელად ვარდისფერ ბლუზაში გამოწყობილ ქალბატონ ნადიას, მისი მშვენიერებით დაბნეული ბატონი ნადიმი ასეთი სიტყვებით ამკობს - „ატმის ყვავილს ჰგავხარ... ქალბატონო... ნადია!“ (13) - ამას ენის ბორძიკით ამბობს და ეს ერთი სიტყვა ფსიქოლოგიურად ზუსტად ახასიათებს მისი ემოციის გულწრფელობას და დამოკიდებულებას სათაყვანო მეუღლის მიმართ.

ოჯახური ღირებულებები უმთავრესია მოგონებათა ავტორისთვის და ამიტომაც ასე კარგად გვიხატავს ევროპული ქალაქ ბათუმის მკვიდრი ტრადიციული და პროგრესული ოჯახის ქართულ-ევროპულ კულტურასა და ესთეტიკას. უმშვენიერეს გარემოსა და ოჯახში ლაღად იზრდებოდა გოგონა, რომელსაც, ქალაქად თუ გურიის სოფელში მყოფს, ზრუნვა და ალერსი არ მოკლებია, სილამაზის შეგრძნების უნარი და თავისუფლების მათრობელა გრძნობა ბავშვობიდან მოყვებოდა. ღვთით ბოძებულ ნიჭთან ერთად, ალბათ, ამანაც განაპირობა ქვეყნად ყველაზე თავისუფლებისმოყვარე, მემბოხე და ბოჰემური პროფესიის - მხატვრობის არჩევა, რისთვისაც არაერთხელ მადლობა შეუწირავს უზენაესისთვის: „ბედნიერი ვარ, რომ ღმერთმა მომანიჭა უფლება პროფესიად მხატვრობა ამერჩია, რაც მუდამ თავისუფლებასთან ასოცირდება“ (211). ხელოვნებაში ყველა ახალი მიმდინარეობის საწყისებთან ხომ მხატვრები დგანან: იმპრესიონიზმი, ექსპრესიონიზმი, თუნდაც პოსტმოდერნიზმი, მეტამოდერნიზმი და ბევრი სხვა, რომლებიც მხატვრობიდან ხელოვნების სხვა სფეროებში, მათ შორის, ლიტერატურაშიც წარმატებით დამკვიდრდნენ.

ნინო ნიჟარაძის გამოცდილი ოსტატ-პორტრეტისტის კალმით იხატებიან კარის მეზობლები, ძმადნაფიცი ნუკრია, თავისი დობილის მცველი რაინდი, თავად მიხეილ ნაკაშიძის თხემით ტერფამდე არისტოკრატი, სორბონის უნივერსიტეტდამთავრებული, პარიზის სილამაზის კონკურსის პრიზიორი, ერთადერთი ღვთისმორწმუნე ქალბატონი სამეზობლოში - თამარ ნაკაშიძე, რომელმაც პატარა ფანტაზიორი და ცნობისმოყვარე გოგონა მესაიდუმლედ აირჩია. იხატებიან „თამარის ამირეჯიბები“, რომელთა შორის, რა თქმა უნდა, გამოირჩეოდა მისი დისშვილი - გენიალური ჭაბუა ამირეჯიბი - თავისი „ჩახრინწული ხმის ტემბრითა და თხრობის განსაკუთრებული მანერით“ (78).

არანაკლები ხელოვნებით ხატავს ნინო ნიჟარაძე მცირე თუ უფრო ხანგრძლივი დროით შემოსტუმრებული მრავალეროვანი ოჯახების წარმომადგენლებს, რუს „დომკომს“ თუ ამერიკელ სტუმარს და, რაც მთავარია, თითოეული მათგანისთვის პოულობს დასამახსოვრებელ შტრიხს,

გარეგნობისა თუ ხასიათის განუმეორებელ დეტალს, რაც მკითხველს თვალწინ ცოცხლად წარმოუდგენს კოლორიტულ სახეს ამა თუ იმ ადამიანისა და არა მარტო: რად ღირს თუნდაც „მონოლოგი როიალი“: ინსტრუმენტი „შემოაბრძანეს“ დიდ დარბაზში და მას შემდეგ „მუსიკა განეფინებოდა გულსა და გონებაში“, ამრავალფეროვნებად მომავალი ფერმწერის შთაბეჭდილებებს, უვითარებდა არა მარტო ყურთასმენას, არამედ „გულთასმენასა და სულთასმენას“ (53).

დაუვიწყარია და უფროსი თაობის ბათუმელებში ნოსტალგიურ გრძნობებს აღვიძებს გასული საუკუნის ბათუმის სიტყვიერ-ფერწერული სურათი. ავტორის თქმით, „იმ პერიოდში ბათუმი საქართველოში ყველაზე ევროპულ ქალაქად ითვლებოდა. პორტში თითქმის ყოველდღიურად შემოდოდა საკრუიზო გემები აღმოსავლეთ ევროპიდან და „ევროპულად“ ჩაცმული უცხოელები მთელს ქალაქში დასეირნობდნენ...“ (59).

ბათუმში 1962 წელს ამერიკული ჯაზის ერთ-ერთი ვარსკვლავი ერლ ჰაინსიცი უკრავდა, ბათუმელი სამოციანელი გოგო-ბიჭებიც მსჯელობდნენ ჯაზზე, ერნსტ ჰემინგუეიზე, მოდის უახლეს ტენდენციებზე, თანამედროვე ფილმებზე, ასე რომ, „60-იანი წლების ახალგაზრდობა ჩაცმულობით, იერით და ინტერესებით - ევროპელები იყვნენ“ (73).

ჩვენს თვალწინ წამოიმართება გასულ საუკუნეში ბათუმის სტუმრებისთვის გამორჩეულად საყვარელი სასტუმრო „ინტურისტი“, მისი კაფე „კოფე“, განსაკუთრებულად არომატული „ბათუმური“ ყავის დავიწყებულ ნელსურნელებასაც შევიგრძნობთ, რომელსაც „ახლავს ზღვის, მაგნოლიის, თამბაქოსა და წვიმით განბანილი ჩვენი ქალაქის ტკბილი სურნელი“ (143).

მხატვარს რომ პეიზაჟების ხატვა სიტყვებითაც ეხერხება, არაა უჩვეულო, მაგრამ, სამწუხაროდ, არაიშვიათად ხვდება ხელოვანს „მხატვრის თვალისათვის მომაკვდინებელი, უღიმღამო... უსახური გარემოც“ (154), ამიტომაც განსაკუთრებულ ბედნიერებას ანიჭებს ფერადოვანი პეიზაჟები, ციტრუსების ბალის ოქროსფერი ელვარება თუ ვარდისფრად აკიაფებული კავკასიონი და ახერხებს მათი მშვენიერება ჩვენც შეგვავგრძნობინოს: „რა სანახაობა, რა თბილი ნათება, თითქოს ნარინჯისფრად მოკაშკაშე ბალი მზეს ჩაუდგა ჯიბრში, მისმა თბილმა ფერადოვნებამ უფერულ და „შემცივებულ“ მზესაც მიანიჭა ფერი - ნარინჯისფერი“ (153).

„ვარდისფრად მანათობელი თოვლიანი მთის მასივი უნაზესი მოხაზულობით შემოჭრილა გავარდისფერებულ ზღვაში“ (155).

ნინო ნიჭარაძე ძალდაუტანებლად გვაგრძნობინებს საბჭოთა ეპოქის სუსხსა და სიავეს, თუნდაც თავად მიხეილ ნაკაშიძის სახლის „ნაციონალიზებით“, თამარ ნაკაშიძის მეუღლის, გეოგრაფიის პედაგოგ ნიკოლოზ ლორთქიფანიძის, უსაყვარლესი ტკბილი მეზობლის - მიშა ჩხეიძის - საბჭოთა რეპრესიებს შეწირული ადამიანების ბედის ჩვენებით;

კინოფილმ „მონანიების“ გადაღების ეპიზოდშიც თვალნათლივ გვიჩვენებს, რომ 1937 წლის შემდეგ წითელ იმპერიაში ბევრი არაფერი შეცვლილა.

თავისი მოღვაწეობიდან ხელოვანი განსაკუთრებით გამოყოფს თოჯინების თეატრში მთავარ მხატვრად მუშაობას, სტუდია „მთიების“ დაარსებას (რომელსაც ერთმა მშობელმა „სიხარულის სახლი“ დაარქვა), და ხელოვნების მუზეუმის დირექტორის რანგში საქმიანობას.

ნინო ნიჟარაძე დაწვრილებით გვესაუბრება სწავლების თავისი მეთოდოლოგიის შესახებ: გვიხსნის, როგორ ასწავლიდა პატარებს „მხატვრის თვალით“ აღქმის თავისებურებებს, „მხატვრის თვალი“ ხომ ზეგრძნობიერებისაკენ მიისწრაფვის, იმას ხედავს, რასაც სხვა ვერ ამჩნევს“ (157), გვიჩვენებს, როგორ შეჰყავდა სტუდიელები ხელოვნების სხვადასხვა სფეროს - მხატვრობის, მუსიკის, თეატრის სამყაროში, როგორ ეხმარებოდა ესთეტიკური მშვენიერების შეგრძნების უნარის ჩამოყალიბებასა და გემოვნების დახვეწაში, რადგან უპირობოდ სწამდა: „გემოვნებაზე დაობენ“ (201).

საინტერესოა ნინო ნიჟარაძის მიერ ხელოვნების მუზეუმში, რომელსაც ის ტაძარს უწოდებს, თავისი 20-წლიანი მოღვაწეობის შესახებ თხრობა. ეს იყო გუნდური, ერთობლივი მუშაობის წლები, შემოქმედებითი აღმაფრენითა და უდიდესი პასუხისმგებლობით, ახალი იდეებით სავსე. ასე განხორციელდა უამრავი ინოვაციური პროექტი, რომლებიც, იმავდროულად, ნაციონალური კულტურისა და ხელოვნების ჩვენებას ისახავდნენ მიზნად.

მუზეუმის სტუმრების აღფრთოვანებას იწვევდა იქვე არსებულ გალერეაში ბუნება-მუსიკა-მხატვრობის სინთეზირებით შექმნილი სეზონური კომპოზიციები, თემატური გამოფენები, მაგალითად, „ბავშვთა სახეები მხატვრობაში“, „პიკასო საქართველოში“, „შეხვედრა ფიროსმანთან“ და ა.შ., ამიტომაც იმსახურებდა სპეციალისტთა უმაღლეს შეფასებას ხელოვნების მუზეუმი, რომელშიც ნამდვილი პროფესიონალები, ამასთან ერთად, „ფაქიზი სულის ადამიანები მუშაობდნენ“ (209).

სამწუხაროდ, ეს შემოქმედებითი დუღილი შეეწირა სამუზეუმო გაერთიანებების მორიგ რეფორმას, რომელიც „არა სისტემის გარდაქმნას,“ არამედ მის „ნიველირებას“ (209), მასობრივი კულტურის მდინარესთან შერთებას, მის კომერციალიზაციას ისახავდა მიზნად. ბუნებრივია, ასეთ პირობებში მმართველად არ გამოდგებოდა ხელოვანი, ვისთვისაც შემოქმედება, თავისუფლება და ეროვნული კულტურა უპირველესი მცნებებია. სწორედ ასეთი ბიუროკრატიების ხატვისას შეეპარება ხოლმე თხრობის სტილს ირონია და სარკაზმი, თუმცა, ძირითადად, ავტორისეული ღიმილი და იუმორი და შემწყნარებლურია, ალაგ - სევდიან-ცრემლიანიც ან თვითირონიულიც. ნინო ნიჟარაძის წერის სტილი და მანერაც დახვეწილი, ნატიფი და ინტელიგენტურია.

ნინო ნიჟარაძეს რომ თანაბრად ეხერხება კალმით და ფუნჯით ხატვა, მისი „სევდიანი მონოლოგებიც“ დაგარწმუნებთ. ეს არცაა გასაკვირი, ხელოვანი ხომ ბავშვობიდანვე დედის ნაჩუქარ ბლოკნოტში იწერდა შთაბეჭდილებებს, ჩანახატებს, პორტრეტებს, რეფლექსიებს, რაც მთავარია, ყველა ეს ჩანაწერი იყო გულწრფელი, მხოლოდ ავტორის თვალისთვის განკუთვნილი. იმდენად მრავალფეროვანი, ექსპრესიული და ფერადოვანია ეს ჩანაწერები, ისე კარგადაა შერწყმული ერთმანეთთან ღიმილი და ცრემლი, ისე ენაცვლებიან ისინი ერთმანეთს, ისე ნატიფადაა დამუშავებული ყველა დეტალი, რომ თითოეულ მათგანზე შეიძლება დაწვრილებით საუბარი, მაგრამ ეს შორს წაგვიყვანს.

ერთი შეგვიძლია ვთქვათ, „სევდიანი მონოლოგები“, როგორც „Nonfiction“ ჟანრის ტექსტი მისწრაფვის ისეთი ცხოვრებისეული კავშირების ჩვენებისაკენ, რომლებიც არაა გაშუალებული ფაბულური გამონაგონით (გინზბურგი, 2020:). ავტორი იღებს მზა მოვლენებს, ფაქტებს, რომლებშიც მან უნდა გამოავლინოს ისტორიულ, ფილოსოფიურ, ფსიქოლოგიურ განზოგადებათა ფარული ენერგია, რათა ისინი ამ განზოგადების ნიშნებად აქციოს. ეს არის გზა ფაქტიდან მის მნიშვნელობამდე. შემდეგ კი ფაქტში იღვიძებს ესთეტიკური ცხოვრება; ის ხდება იდეის წარმომადგენელი ფორმა, სახე (მესტერგაზი, 2007:).

ნინო ნიჟარაძის „სევდიანი მონოლოგები“, თუ მასვე დავესესხები, „ხედვის ახალი რაკურსით, ახალი პერსპექტივით“ (212) დაგანახებთ ულამაზესი, საკუთარი სტილის მქონე, ელეგანტური ბათუმელი მხატვრის, პედაგოგის, საზოგადო მოღვაწის პიროვნებას, ხელოვანის მემბოხე და ნატიფ სულს, ქართული ოჯახის ღირსეულ დედასა და ერთგულ მეუღლეს, სტუმართმოყვარე დიასახლისსა და თავმდაბალ შემოქმედს, რომელიც ყველაზე რთულ, მძიმე ცხოვრებისეულ სიტუაციებშიც არ კარგავს ღირსებას, იუმორის გრძნობას, ჭირსა შიგან გამაგრების უნარს და, რაც მთავარია, ყველგან და ყოველთვის რჩება ქართულისა და საქართველოს ერთგულ მეხოტბედ.

ამრიგად, ნინო ნიჟარაძის „სევდიანი მონოლოგები“ "Nonfiction" ჟანრის ორიგინალური ნიმუშია. ის მოგვითხრობს რეალურ ისტორიებს რეალურ ადამიანებზე და, მიუხედავად იმისა, რომ „არა-გამონაგონია“, დიდ ემოციურ ზემოქმედებას ახდენს მკითხველზე. ჟანრობრივადაც ეკლექტიკურია: მასში შეხვედებით დღიურის ფორმის ჩანაწერს, ესეისტურ ჩანახატს, მინიატურას და ლექსებსაც კი.

"Nonfiction" ჟანრის ტექსტში მთავარია მოვლენის მიმართ ავტორის სუბიექტურ-ემოციური დამოკიდებულება, მისეული ხედვა, ის გრძნობები, რომლებსაც რეალურად მომხდარი ამბავი იწვევს მასში. ამდენად, თხრობის ის გულწრფელი მანერა, რაფინირებული მეტყველება, რომელიც ასე დამახასიათებელია ნინო ნიჟარაძის სტილისთვის, ხელს უწყობს

მკითხველის მიერ ავტორისეული პოზიციის, მსოფლხედვის, განწყობის სწორად აღქმასა და გაგებას.

ასე რომ, „სევდიან მონოლოგებს“, როგორც "Nonfiction" ჟანრის ტექსტს, გამოარჩევს ფაქტის ობიექტურობა პლუს ხაზგასმული სუბიექტური პოზიცია ავტორისა, მისი ემოციური დამოკიდებულება მოვლენებისა თუ კონკრეტული პირების მიმართ; ამას ემატება ავტორის განსაკუთრებული ყურადღება დეტალებისადმი და სხვადასხვა პირების პორტრეტების შექმნის ხელოვნებაც - ყველა ამ ხერხის ერთობლიობით შეიქმნა მხატვრულ-დოკუმენტური პროზის ორიგინალური და საინტერესო ნიმუში.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. გინზბურგი, 1970: – გინზბურგი ლ.ა., დოკუმენტური ლიტერატურისა და ხასიათის აგების პრინციპების შესახებ, იხ. ჟ. „ვოპროსი ლიტერატური“, №7, გვ. 62-65. (ბმული: <https://voplit.ru/article/o-dokumentalnoj-literature-i-printsipah-postroeniya-haraktera/>)

2. Л.Я. Гинзбург (1970): – Гинзбург Л.Я., О документальной литературе и принципах построения характера, ж. Вопросы литературы №7, с.62-65.

<https://voplit.ru/article/o-dokumentalnoj-literature-i-printsipah-postroeniya-haraktera/>

3. მესტერგაზი, 2007: – მესტერგაზი ე.გ., მხატვრული სახეობრიობის სპეციფიკა „დოკუმენტურ ლიტერატურაში“, ჟ. ფილოლოგიური მეცნიერებები №1, გვ.3.

4. Местергази, 2007: – Местергази Е.Г. Специфика художественной образности в «документальной литературе», ж. Филологические науки №1, с. 3. <https://cyberleninka.ru/article/n/o-terminе-dokumentalnaya-literatura/viewer>.

5. ნიჟარაძე, 2023: – ნიჟარაძე ნინო, „სევდიანი მონოლოგები“, ს.ს. „გამომცემლობა აჭარა“, ბათუმი.